

ΓΙΑΝΚΟ Ο ΜΟΥΖΙΚΑΝΤΗΣ

Ο λακός του άρχοντικού σπιτιού είχε ένα βιολί που έπαιζε μ' αυτό κάποτε κατά το σοούροκο για ν' άρσειε στην καλή του. 'Ο Γιάνκο γλυστρούσε από δω κι από κει ανάμεσα στις περικοκλάδες ως την τραπεζαρία του ύπνετικού προσαπικού, για ν' άφουγκρζεται το παίξιμο ή τουλάχιστο νά ρίξει μιά ματιά στο βιολί.

"Ήτανε κρεμασμένο στον τοίχο άκριβώς άντικρυ στην πόρτα κι' ό μικρός τουστελνε με τά μάτια του δόλοκληρη τήν ψυχή του, γιατί τού φανίζονταν σάν ένα άπρόσιτο, ιερό πρόχμα που ήταν ανάξιος νά τό γίξει, μ' όλο πού γι' αυτόν ήταν τό πιο άγαπημένο άντικείμενο πού ύπρχε στη γη. Μιά λαχτάρα γεμάτη δέος τόν έκουριε: νά τό κρατήσει τουλάχιστον μιά φορά στά χέρια του.

"Η φτωχή, μικρή, παιδιάστική καρδιά του χτυπούσε δυνατά από μακαριότητα και μόνο μ' αυτή τή σκέψη.

"Ένα βράδυ δέν ήταν κανείς στην τραπεζαρία. Τ' άφνετικά λείπανε από καιρό τό έξωτερικό· τό σπίτι ήταν άδειανό και γι' αυτό ό λακός καθόταν από τήν άλλη μεριά με τήν καλή του. 'Ο Γιάνκο, κρυμμένος μες στις περικοκλάδες, από πολλή ώρα κοιτούσε μέσο από τή διάπλατα άνοιγμένη πόρτα, τό άντικείμενο όλων του τόδ πόνων. "Η πνασέληνος κρεμότανε στον ούρανό, οι άχτίδες του φεγγαριού πέφτανε μέσο άπ' τό παράθυρο στην κάμαρα κι' άπλώνονταν άκριβώς στον άντικρινό τοίχο. Σέ λίγο πλησιάζανε και στό βιολί, και τό φωτίσινε τέλος δλόκληρο. Κι' έμοιαζε σά ν' άχτινοβόλουσε από τό βιολί, μέσο στό πυκνό σκοτάδι, ένα δάργυρο φως πού ό Γιάνκο θαρρούσε πως θά τόν τύφλωνε. Μ' αυτό τό φωτισμό όλα φανίζάνε θαυμαστά. Οι κομπυλαίτες πλευρές, οι χορδές, τό τοξωτό χέρι. Τά κλειδιά φέγγανε σάν πυγολαμπίδες και τό δοξάρι σάν άσημένα βέργα...

"Αχ! όλα ήταν τόσο όμορφα, τόσο μαγικά! 'Ο Γιάνκο κοιτούσε όλο και πιο άχόρταγα. Συγκοιμισμένος μέσα στην περικοκλάδα, με τούς άγκώνες άκουμισμένους στά άχαμένα του γόνατα, κοιτούσε μ' άνοιχτό τό στόμα έχοντας καρφωμένο τό βλέμμα σ' αυτό τό σημείο. Πότε ό φόβος του τόν κρατούσε καρφωμένο στη θέση του, πότε ένας άκτανινητός πόθος τόν έσπρωχνε μπροστά. Δέν ήτανε σάν ένα γήτεμα:... Τό βιολί μέσο στην άχτινωτή αγγλή του φαινότανε σά νά κόντευε, σά νά σάλευε, σά νά πετούσε σιγά σιγά προς τό Γιάνκο.

Γιά μιá στιγμή λές και οβυνόταν ή λάμψη για νά φουνηθεί και πάλι δυνατώτερη.

"Ήτανε γήτεμα, έν' άληθινό γήτεμα!

"Ός τόσο φουσούσε ό ένεμος, βουίζαν σιγαλά τά δέντρα, ή περικοκλάδα φιδούριζε κι' ό Γιάνκο νόμιζε πως έκουε νά τού λέει καθαρά:

— Πήγαινε, λοιπόν, Γιάνκο! Μές στην κάμαρα δέν είναι ψυχή ζωντανή... έμπρός Γιάνκο!...

"Ήτανε μιá φωτεινή, αθρής νόχα. Στόν κήπο τού άρχοντικού, στό νερόλακκο, άρχίνησε τ' άθρόνι νά τρα-

γουδάει: κι' έλλοιωσε πότε σιγά, πότε δυνατά: «Έμπρός, πήγαινε, πάρτο!» 'Ο τίμιος νυχτοκόρακος έκανε κύκλους μ' έλαφρό πέταγμα γύρω άπ' τό κεφάλι, τού παιδιού και τού φώναζε: «'Οχι, Γιάνκο, όχι!» 'Ο κόρακος πέταξε κι' έφυγε: τ' άθρόνι όμως ήμεινε κι' ή περικοκλάδα μουρμούριζε όλο και καθαρώτερα: «Κανείς δέν είν' εκεί!» Τό βιολί και πάλι άχτινοβόλουσε...

Τό φτωχό, μικρό, κομπουριασμένο κορμάκι πλησίαζε γλυστρώντας σιγά-σιγά, προσεχτικά και τό λάλημα τ' άθρόνιου άντηχούσε: «Έμπρός, κόντευε, άρπαξέ το!»

Τό λευκό ποικουμιάκι άσπρολογούσε όλο και πιο κοντά στην πόρτα. Δέν τόν έκρύβανε πιά τά μαύρα κοτσάνια τής περικοκλάδας. Στο κατώφλι άκούεται τώρα ή γοργή άναπνοή τού άρρωστημένου στήθους τού παιδιού. Σέ μιá στιγμή τό άσπρο ποικουμιάκι χάθηκε, μόνο ένα γυμνο ποδαράκι στέκει άκόμη πάνω στό κατώφλι. Μάταια περνάει πετώντας μιá φορά άκόμη ό νυχτοκόρακος και φωνάζει: «'Οχι! όχι!»

'Ο Γιάνκο είναι πιά μες στην κάμαρα.

Τά βτραχάτι στο λάκκο τού κήπου άρχισαν δυνατά νά κοούσουν σά νά τρωξέσανε για κάτι, έπειτα έγινε ξανά ήουχια. Τ' άθρόνι έπαψε νά λαλεί, ή περικοκλάδα έπαψε νά φιδουριζει.

"Ός τόσο ό Γιάνκο είχε πλησιάζει γλυστρώντας σιγά και προσεχτικά, μιά σέ λίγο τόν έπιασε φόβος.

Μές στον κρυφώνα τής περικοκλάδας ένοιωσε τόν εαυτό του σά στό σπίτι του, όπως τό άργυρι μες στούς θάμνους. Τάρξ όμως αισθανότανε ό,τι νοιώθει τό μικρό άργυρι στην παγίδα.

Οι κινήσεις του ήταν άπότομες, ή άνάσα του μικρή και σφυριχητή μες στό σκοτάδι πού τόν περιτριγύριζε. Μιά ήρμη, κολοκαιριάτικη άστραπή πού πέρασε ανάμεσα από τ' ανατολικά και δυτικά, φώτισε άκόμη μιá φορά τό έσωτερικό τής κάμαρας και τό φτωχό τό Γιάνκο πού, χιχιδόν στά τίσσερα με τό κεφάλι τεταμένο ψηλά, ήτανε καθισμένος μπροστά στό βιολί.

"Άλλά ή άστραπή οβύστηκε, ένα συννεφάκι σκέπασε τό φεγγάρι και τίποτα πιά δέ μπορούσε ούτε ν' άκούσεις ούτε νά δεις. "Έπειτ' από λίγο μονάχα έπέρασε τή μουρίλα ενός σιγαλός και κλαφάρικος τόνος σά νάγγιζε άπρόσεχτα μια χορδή κι' άξαρνα άντήχησε μιá χοντρή, άποκοιμημένη φωνή από μιá γωνιά τής κάμαρας κι' άρώτησε θυμομένα:

— Ποιός είναι;

'Ο Γιάνκο κράτησε τήν άναπνοή στό στήθος του' μιά ή χονρή φωνή ξαναλέει:

— Ποιός είναι;

"Ένα σπίρτο έλαμφε στον τοίχο, έξεφε κι' έπειτα...

"Ω έ μου! 'Ακουστήκανε βρισιές, χτυπιές, τό κλάμα τού παιδιού, φωνές: «'Ω! για τόνομα τού Θεού!»

Γουγιόματα, τρεξίματα μπρός στά παράθυρα, θόρυβος σ' όλη τήν αולה...

Σέ δυό μέρες φέσανε τό φτωχό Γιάνκο στό δικα-

όθριο. Θά τόν δικάσουνε γιά κλέφτη;... Φυσικά.

‘Ο δικαστής κι’ οί πάρεβροι τόν κυτοόσαν, καθώς στεκόταν μπροστά τους μέ τό δάχτυλο στό στόμα, μέ γουρλωμένα μάτια, μικρός, κοκκαλιάρης, βρώμικος, τασακισμένος, χωρίς νά ξέρει πού βρισκότανε και τί θέλαν άπ’ αούτόν.

Μά πώς δικάζουνε ένα τόσο κακομοίρικο πλάσμα, πού είναι μόλις δέκα χρονών και μόλις κρατιέται στό πόδια του; Θά τόν βάλουνε φυλακή ή τί άλλο θά του κάνουνε;

Μά δέν πρέπει νάχουνε έσπλαγνια μέ τά παιδιά; ‘Ας τόν κάμει ο νυχοφύλακας κι’ άς του δώσει κάμποσες βεργιές γιά νά μάθει νά μήν ξανακλέβει άλλη φορά κι’ έτελειώσει ή δουλειά.

— Πολύ σωστά, έτσι νά γίνει.— ‘Εκαλέσανε τό Στάχ, τό νυχοφύλακα.

— Πάρ’ τον και δός του μέ τή βέργα ένα άναμνητικό δώρο!

‘Ο Στάχ έγενεψε μέ τό ήλιθιο κεφάλι του, πού έμοιαζε μέ κεφαλή ζώου, έπήρε τό Γιάνκο κάτω από τή μισγάλη του σάν ένα γατάκι και τόν έπήρε στό σιτοβολώνια.

‘Ο μικρός ή δέν καταλάβαινε τί τόν περιμένε ή ήτανε τόσο τρομαγμένος πού δέν έβγαζε λέξη και κυτοόσε μονάχα τριγύρω σάν τρομαγμένο πουλάκι. Μά δέν ήξερε τί ήθελεν νά του κάνουνε;

Μονάχα σάν τόν άρπαζε μέ τό γρόθο του ο Στάχ στό σιτοβολώνια, τόν έξάπλωσε κάτω, του σήκωσε τό πουκαμισάκι και σήκωσε τό χέρι μέ τή βίτσα, ο φωσχός ο Γιάνκο ξεφώνησε:

— Μανούλα! και σέ κάθε χτυπά δλο φώναζε: Μανούλα! Μανούλα! μέ δλο και πό σιγά, δλο και πό άδύναμα: δώσου, έπειτ’ από κάμποσες βεργιές τό παιδί δώπασε και δέ φώναζε πιά τή μητέρα του... Τό φτωχό ριγισμένο βιολι!... Χωριατιάνθρωπε, μοχηθρέ Στάχ! Χτυπάνε ποτέ έτσι ένα παιδί; Τό φτωχούλι ήτανε και πριν άπ’ αύτό μικρούλικο κι’ άδύναμο και μόλις κρατοόσε μέσα του τήν άνάσα τής ζωής.

‘Ηρθε τέλος ή μητέρα του κι’ έπήρε τό μικρό, μά ήταν άνηγκασιμένη νά τό σηκώσει στό χέρι της γιά νά τό πάει σπίτι... Τήν άλλη μέρα δέ σηκώθηκε πιά ο Γιάνκο και τήν τρίτη μέρ’, πάνω στό σκληρό κρεβάτι και κάτω άπ’ τή χοντρή άλογίσια κουβέρτα, ξεψυχοόσε άγάλλι’ άγάλλιο.

Τά χελιδόνια τερετίζινε μέσ στην κερασιά, πού βρισκότανε μπροστά στό παραθύρι, μιάν άχτίδα του ήλιου περνοόσε μέσ άπ’ τό τζάμι κι’ έχρόσωνε μέ τή λάμψη της τό μοδημένο κεφαλάκι του παιδιου και τό προσωπάκι του, πού δέν τουμένε πιά ουτε μιά σταγόνα από αίμα. Αυτή ή άχτίδα έδειχνε και τό δρόμο πού θ’ άκούουθε ή μικρή ψυχή του παιδιου.

Χαρά του πού τή στιγμή τουλάχιστον του θανάτου θά πατοόσε στόν πλατύ δρόμο του ήλιου γιαι στή ζωή του έλαχε νά βιάσει σ’ ένα μονοπάτι γεμάτο άγκάθια! — Τό μαρμαμένο του στήθος ύψωνότανε άκόμα σιγά κι’ ή θωριά του παιδιου έμοιαζε σά ν’ άκούει άκόμη τόν άντίλαλο του έξωτερικου νόσου, πού περνοόσε μέσ άπό τό άνοιχτό παράθυρο. — ‘Ητανε βράδυ: οί χωριατοπόδες γυρίζανε άπό τό θερισμό του σινου και τραγουδοόσαν: «Στό πράσινο, τό μυρωμένο δάσος ή κι’ άπό τό ρυάκι άντηχοόσε μιά φιλόγερ.

‘Ο Γιάνκο άκουε γιά στερνή φορά τους ήχους και τό τραγουδι του χωριου.

... Κοντά του, πάνω στην άλογίσια κουβέρτα βρισκότανε τό βιολι του ποόχε μόνος του φιαξεί από σανιά.

Έάφνου φωτίστηκε τό πρόσωπο του παιδιου πού έθουνε και τά άχρά του χελι φιθύρισαν:

— Μανούλα...

— Τ’ είναι παιδάκι μου, — ρώτησε ή μητέρα του μέ πνιγμένη άπ’ τά κλάματα φωνή.

— Μανούλα... ο Θεός θά μου δώσει στόν ουράνο ένα άληθινό βιολι;

— Μά βέβαια, παιδάκι μου, βέβαια! άπάντηση ή μητέρα: περισσότερα δέ μπορούσε νά προφέρει γιαι άπό τό ξερό της στήθος ξεσπασε έάφνου δλος ο μαζεμένος πόνος, έστέναζε βαθεία:

«Ω Χριστέ μου, Χριστέ μου!»

‘Εβαλε τό κεφάλι στις φούχτες της κι’ άρχισε νά κλαίει σάν τρελλή ή σάν άνθρωπος πού ο θάνατος του άρπάζει, δτι, πολυτιμότερο έχει...

Κι’ άληθινά τής τόν άρπάζανε τό Γιάνκο της...

Σάν ξανασήκωσε τό κεφάλι της κι’ έκούταζε τό παιδί, τά μάτια του μικρού μουσικου ήταν άνοιχτά, άλλα άκίνητα, τό πρόσωπο του σκοτεινό και παγωμένο. ‘Η άχτίδα του ήλιου έιχε χαθεί...

‘Αναπαύου έν ειρήνη Γιάνκο!...

Τήν άλλη μέρα γύρισαν οί κύριαι τ’ άρχοντικου άπό τήν ‘αλία μαζί κι’ ή δεσποινίδα κι’ ο νέος κύριος πού ζητοόσε τό χέρι της. ‘Ο άρραβωνιαστικός έλεγε:

— *Quel beau pays que l’Italie!*

(Τί άφραία χώρα πού είναι ή ‘ταλία).

— Και τί καλλιτεχνικός λαός!

On est heureux chercher là bas des talents et de les proteger... πρόσθεσε ή δεσποινίδα.

(Είναι κανείς εύτυχής νά βρικοί εκεί ταλέντα και νά τά προστατεύει).

Πάνω από τό μνημα του Γιάνκο οί σημούες θροοόσαν...

Μετάφραση Ε. Δ. Α.

ΤΕΛΟΣ